

‘Faillissementsfraude tegengaan? Verhoog de pakkans’

Tweede Kamerlid Sharon Gesthuizen (SP) staat bekend als een pittige tante. Zo heeft zij de minister van Veiligheid en Justitie meerdere malen ondervraagd over faillissementsfraude. Nu blijkt dat minister Ivo Opstelten niet altijd eerlijk is geweest, het Radar-systeem niet goed werkt en notoire fraudeurs nog steeds hun gang kunnen gaan, is zij *not amused*.

TEKST Jessica Hendriks | FOTO'S Truus van Gog

‘**S**amenwerken, samenwerken, samenwerken, dat is de beste manier om faillissementsfraude tegen te gaan. De pakkans voor faillissementsfraude ligt nu naar verwachting rond 2,5 procent. Dat kan niet. Dat is een enorm risico voor mensen die zaken willen doen. Verhoog die pakkans, ga meer fraudeurs vervolgen en start een publiek-private samenwerking met eventueel een vraagbaak.’ Sharon Gesthuizen, sinds 2006 Tweede Kamerlid voor de Socialistische Partij (SP), is er duidelijk over. ‘Om dit te realiseren, moet er vanuit Justitie meer prioriteit voor fraude in het algemeen komen. Dit is nu echt het probleem. De kennis bij politie en Justitie is er wel, dat heb ik zelf gezien. De wil is er ook. Er is alleen te weinig mankracht. Hierdoor worden te weinig zaken serieus behandeld.’

TER VERANTWOORDING

In 2011 kwam Gesthuizen – samen met SP-collega Michiel van Nispen – met een notitie ‘Bedrog bij bankroet’. Hierin stonden acht voorstellen ter bestrijding van faillissementsfraude. Eén van de punten was: ‘relevante informatie moet beter worden uitgewisseld

tussen alle betrokken instanties’. Daarnaast pleitte zij voor een beroepsverbod en een grotere rol voor de Kamer van Koophandel (KvK). Volgens de minister van Veiligheid en Justitie zou het computersysteem Radar – dat op 1 juli 2011 tegelijk met de Wet controle op rechtspersonen in werking is getreden – ervoor zorgen dat veroordeelde faillissementsfraudeurs niet opnieuw een rechtspersoon kunnen oprichten. Uit onderzoek van *Het Financieele Dagblad* blijkt nu echter dat het Radar-systeem nog niet goed werkt. Het controleert alleen nv’s en bv’s en blijkt ook daarin te falen. Hierdoor kunnen notoire fraudeurs nog steeds hun gang gaan. Reden voor Gesthuizen om zich opnieuw druk te maken over faillissementsfraude.

TWEE PETTEN

Het notariaat is volgens Gesthuizen een belangrijke partij in het bestrijden van faillissementsfraude. Het is de plek waar een toekomstige ondernemer in een vroeg stadium komt om zijn of haar bedrijf op te richten. ‘Ik zou denken dat de notaris zeker een onderzoekplicht heeft. Maar of dat bijvoorbeeld door middel van een internettool, zoals Google moet, weet ik niet. Ik kan mij wel voorstellen

dat er een officieel systeem komt dat je als notaris kunt raadplegen als je twijfels hebt. Niet dat een notaris meteen toegang moet kunnen hebben tot alle informatie. Dat kan niet vanwege de privacywetgeving, maar je zou wel kunnen laten zien hoeveel bv’s er zijn geweest en of er onderzoeken lopen.’ Toch snapt Gesthuizen dat het notariaat hierin een dubbelrol vervult: ‘Ik kan mij voorstellen dat het lastig is voor de notaris om twee petten op te hebben, die van waakhond en die van vertrouwenspersoon. Maar je moet ook streng kunnen zijn. Het is net als met een docent: hij moet stimuleren om te leren, maar hij moet ook af en toe een onvoldoende kunnen geven.’ Een systeem dat past binnen de vertrouwensrelatie tussen de notaris en cliënt, zou volgens de politica dan ook het best zijn. Dit zou ook kunnen door middel van een ‘piepjessysteem’. ‘Als er onderzoeken naar iemand lopen, wordt dit door een piep of kleur aangegeven. Dan is het voor de notaris duidelijk dat Justitie interesse heeft in deze persoon en er beter dienst kan worden geweigerd.’

FINGERSPITZENGEFÜHL

Gesthuizen vindt niet per definitie dat het notariaat beheerder zou moeten worden van een toekomstig waarschuwingssysteem. Dit zou ook een taak van de KvK kunnen zijn.

Sharon Gesthuizen (SP)

‘Cliënten komen bij beide binnen. Het zou kapitaalvernietiging zijn om beide organisaties als waakhond in te schakelen. In eerste instantie denk ik dat het gemakkelijker te regelen is bij de KvK. Iedereen komt daar langs en de KvK heeft de mogelijkheid om computersystemen aan elkaar te koppelen.’ Maar het notariaat zou ook kunnen. ‘Notarissen zijn meer bedreven in rechtmatigheid, terwijl de KvK meer economisch kijkt. Het *Fingerspitzengefühl* ligt waarschijnlijk meer bij het notariaat en notarissen hebben sowieso al de opdracht om te kijken of alles wel volgens het boekje gaat. Het is een lastig vraagstuk waar nog goed over gesproken zal moeten worden. Maar voor mij is één ding duidelijk: we moeten geen dubbel werk gaan doen. Als we zowel het notariaat als de KvK verantwoordelijk maken, is het gevaar dat niemand zich straks echt verantwoordelijk voelt.’

ZWAARDER STRAFFEN

Maar wanneer is iemand nu strafbaar en wanneer niet? Wat als een ondernemer zijn boekhouding ‘kwijt’ is? Gesthuizen: ‘Het is lastig om aan te tonen of iemand zijn boekhouding per ongeluk zoek heeft gemaakt of expres heeft laten ontbreken. Nu zijn de straffen die staan op het ontbreken van de boekhouding in elk geval nog minimaal.

‘Ik denk dat we strenger moeten zijn’

Ik denk dat we hier al strenger moeten zijn. Dit bepleit professor Tineke Hilverda ook in haar oratie. Zij zegt dat je als onderneming altijd een boekhouding moet hebben. Je kunt namelijk altijd failleren en dus altijd frauderen. Heb je de boekhouding niet op orde, dan is dat op zich al heel erg fout. Dat moet zwaarder strafbaar zijn.’ Als het aan Gesthuizen ligt, gaat de pakkans door al deze maatregelen flink omhoog. Ook het toekomstig bestuursverbod en aandeelhoudersregister dragen hieraan bij. ‘De pakkans voor fraude moet gewoon 50 procent worden. Dit soort criminaliteit is in principe veel gemakkelijker op te sporen dan andere soorten, zoals diefstallen. Daar ligt de pakkans rond 25 procent. Bij fraude staat alles in principe op papier. Het kost alleen tijd.’

GEMAKKELIJK SCOREN

Gesthuizen wil dat de prioriteit snel omhooggaat. Niet alleen faillissementsfraudeurs oppakken, maar ook mensen en instanties die hen helpen. ‘De maatschappij maakt zich meer zorgen om fysieke criminaliteit dan fraude. Daarom geven politici en instanties hier ook meer aandacht aan. Dat is gemakkelijk scoren.’ Het Openbaar Ministerie heeft het afgelopen jaar meer werk gemaakt van het oppakken van bijvoorbeeld frauderende notarissen. Volgens het SP-Kamerlid is dit in principe een goede zaak. ‘Maar dan moeten ze wel doorpakken. Ik vind dat mensen strafrechtelijk vervolgd moeten worden als ze strafbare feiten begaan en ik kan mij voorstellen dat je als branche de rotte appels er ook zo snel mogelijk uit wilt hebben. Maar we kunnen ook niet iedereen voor de rechter brengen. Aan de andere kant moet je wel een voorbeeld stellen en is het

goed een zaak ook af te maken en niet vanwege proceseconomische redenen te seponeren.’

OP DE VINGERS TIKKEN

Een ander onderwerp waar Gesthuizen zich veel mee bezig heeft gehouden, is executieveilingen. Op dit moment voert zij hierover niet meer het woord namens de SP, maar het onderwerp blijft zij wel in de gaten houden. ‘Ik ben blij met het wetsvoorstel dat er ligt. Executieveilingen via internet juich ik dan ook zeer toe. Ik denk dat het veilen dan toegankelijker wordt voor een groot publiek.’ Wel ziet de politica nog een uitdaging rondom executieveilingen voor het notariaat. Als het aan haar ligt, gaat de notaris de bank controleren en eventueel op de vingers tikken. ‘Ik denk dat een notaris goed in staat is te beoordelen of de bank er wel alles aan gedaan heeft om zo’n veiling te voorkomen. Het is, gezien de ellende die het bij mensen kan veroorzaken, toch een *ultimum remedium*. Als er dan niet voldoende is gezocht naar andere oplossingen moet een notaris dienstweigeren, lijkt mij.’ Gesthuizen ziet dit als een mooie extra taak voor het notariaat: ‘Als de notaris zegt dat er inderdaad alles aan is gedaan, leggen cliënten zich er misschien ook gemakkelijker bij neer. De notaris vervult hierin dan een sterke waakhondfunctie. En als de bank zijn werk niet goed heeft gedaan: happen!’ ■